

สมาคมศัลยแพทย์ทรวงอกแห่งประเทศไทย

แนวทางเวชปฏิบัติสำหรับการผ่าตัดมะเร็งปอด และโรคทรวงอก ในภาวะการแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อ COVID-19

9 พฤษภาคม พ.ศ. 2563

คณะกรรมการจัดทำแนวปฏิบัติการดูแลผู้ป่วยมะเร็งปอด

1. ผศ.นพ. ปุณณฤกษ์ ทองเจริญ	ที่ปรึกษา
2. รศ.นพ. สมเจริญ แซ่เต็ง	ประธานคณะกรรมการ
3. พญ. อ้อมใจ รัตนานนท์	อนุกรรมการ
4. นพ. ผดุงเกียรติ ตั้งพิรุฬห์ธรรม	อนุกรรมการ
5. นพ. สักกะ รักษาทรัพย์	อนุกรรมการ
6. นพ. ศุภฤกษ์ เจียรฝัน	อนุกรรมการ
7. นพ. คุณัช สถาผลเดชา	อนุกรรมการ
8. นพ. นพพร พรพัฒน์นารักษ์	อนุกรรมการ

วัตถุประสงค์

เพื่อให้บุคลากรทางการแพทย์ที่เกี่ยวข้องกับการดูแลและผ่าตัดผู้ป่วยในระบบทรวงอก ใช้เป็นแนวทางในการปฏิบัติเพื่อป้องกันการติดเชื้อและการแพร่กระจายของโรค COVID-19

ที่มาและเหตุผล

การผ่าตัดในช่องทรวงอก เป็นการผ่าตัดที่ทำให้เกิดการแพร่กระจายละอองของเหลว (aerosol) ได้สูง หากคนไข้มีภาวะการติดเชื้อ COVID-19 ทั้งที่มีอาการ และไม่มีอาการ โดยเฉพาะเมื่อมีการตัดหรือเปิดเนื้อปอด หลอดลมและหลอดคอ การผ่าตัดในช่องทรวงอกจึงควรหลีกเลี่ยงในคนไข้ COVID-19 ที่มีการติดเชื้อในช่องปอด หากมีความจำเป็นต้องผ่าตัด ควรต้องมีมาตรการลดการก่อให้เกิดละอองของเหลว และป้องกันการแพร่กระจายมายังบุคลากรทางการแพทย์ อย่างเข้มงวดและสูงสุด

แนวทางการพิจารณาในการผ่าตัด

แนวทางการพิจารณาในการผ่าตัดขึ้นอยู่กับสถานการณ์การรับคนไข้ COVID-19 เข้ามาได้รับการรักษาเป็นผู้ป่วยใน , ปริมาณผู้ป่วยนอกที่มารับการตรวจคัดกรองและรักษา ร่วมกับสถานะของทรัพยากรของโรงพยาบาล โดยแบ่งสถานการณ์ออกเป็น 3 แบบ (phase)

สถานการณ์ที่ 1 สถานการณ์กึ่งเร่งด่วน (Semi-Urgent Setting: Preparation Phase)

มีจำนวนผู้ป่วย COVID-19 น้อย ทรัพยากรของโรงพยาบาลไม่ขาดแคลน มีผู้ป่วยวิกฤต(ICU) รองรับพอเพียง และการแพร่กระจายของเชื้อโรคไวรัส COVID-19 ยังไม่เป็นวงกว้าง ให้พิจารณาการรักษาผ่าตัดในผู้ป่วยที่อาจได้รับผลกระทบต่อการรอดชีวิต หากไม่ได้รับการรักษาภายใน 3 เดือน

กลุ่มผู้ป่วยมะเร็งปอด

1. พิจารณาผ่าตัด ให้เร็วที่สุดเท่าที่สามารถทำได้ ในภาวะดังต่อไปนี้
  - 1.1 ผู้ป่วยที่มีก้อนที่ปอด ลักษณะเป็น ก้อนแข็ง(solid) หรือ ค่อนข้างแข็ง (predominant solid) เกินกึ่งหนึ่ง (>50%)
  - 1.2 ผู้ป่วยมะเร็งปอด ระยะ cT1cN0M0
  - 1.3 ผู้ป่วยมะเร็งปอด ระยะ c T1c -T2 N1M0
  - 1.4 ผู้ป่วยมะเร็งปอด ระยะ cT3N1 และ T4N0 (แต่ในกรณีที่มีการศึกษาวิจัย แนะนำให้เข้าการศึกษาวิจัย)
2. ผู้ป่วยที่สามารถให้เลื่อนการผ่าตัดออกไปได้ประมาณ 1-2 เดือน ได้แก่
  - 2.1 ผู้ป่วยที่มีก้อนที่ปอด ลักษณะเป็นก้อนแข็ง(solid) หรือ ค่อนข้างแข็ง (predominant solid) ไม่ถึงกึ่งหนึ่ง
  - 2.2 ผู้ป่วยมะเร็งปอด ระยะ cT1a-1b N0M0

แนวทางเลือกในการรักษาด้วยวิธีอื่น ๆ

1. Stereotactic body radiation therapy (SBRT)
สามารถเลือกทำได้ใน มะเร็งปอดระยะ cT1a-b N0 M0 ทั้งนี้ควรได้รับการทำ PET CT เพื่อประเมิน mediastinal lymph node และ metastatic lesion ก่อน
2. Induction Chemo or Chemo-radiation
พิจารณาใน กลุ่ม N2 disease และ กลุ่ม cT3 – T4 disease

สำหรับกลุ่มโรคทางทรวงอกอื่น ๆ พิจารณาว่าสามารถเลื่อนผ่าตัด 1-2 เดือนได้หรือไม่

โรคหรือภาวะที่สามารถเลื่อนการผ่าตัดไปก่อนได้ ได้แก่

1. Benign thoracic neoplasm เช่น Thymoma, cystic lesion
2. ภาวะการติดเชื้อหรืออักเสบ เช่น aspergilloma/ bronchiectasis ที่อาการไอปนเลือดไม่รุนแรง ส่วน ภาวะ chronic empyema อาจพิจารณารักษาด้วย non-surgical intervention ไปก่อน เช่น การใส่ท่อระบายทรวงอก
3. ภาวะลมรั่วในช่องปอด (Pneumothorax) ให้พิจารณา non-surgical treatment และเลื่อนการผ่าตัดเพื่อป้องกันการกลับเป็นซ้ำไปก่อน

สถานการณ์ที่ 2 สถานการณ์เร่งด่วน (Urgent Setting)

มีจำนวนผู้ป่วย COVID-19 มาก ทรัพยากรของโรงพยาบาล เช่น อุปกรณ์ในห้องผ่าตัด จำนวนหอผู้ป่วยวิกฤต(ICU)และเครื่องช่วยหายใจ มีจำกัด และการแพร่กระจายของเชื้อโรคไวรัส COVID-19 เป็นวงกว้าง ให้พิจารณาการรักษาผ่าตัดเฉพาะผู้ป่วยที่อาจจะเสียชีวิต หากไม่ได้รับการรักษาภายใน 2-3 วัน

งดการผ่าตัดแบบการนัดล่วงหน้าที่ไม่รีบด่วน(elective) แต่ให้พิจารณาการผ่าตัดเฉพาะในกลุ่มผู้ป่วย

1. ปอดอักเสบจากก้อนเนื้ออกอุดกั้น (Obstructive pneumonitis from tumor)
2. ภาวะแทรกซ้อนที่เกิดจากการติดเชื้อในปอด หรือ การผ่าตัด เช่น empyema thoracis , hemothorax

สถานการณ์ที่ 3

ทรัพยากรของโรงพยาบาลขาดแคลน อุปกรณ์ในห้องผ่าตัด จำนวนหอผู้ป่วยวิกฤต(ICU)และเครื่องช่วยหายใจ ไม่เพียงพอ ให้พิจารณาการรักษาผ่าตัดเฉพาะผู้ป่วยที่จะเสียชีวิต หากไม่ได้รับการรักษาภายใน 2-3 ชั่วโมง งดการผ่าตัดทั้งหมด แต่ให้เลือกพิจารณาผ่าตัดเฉพาะในกรณี ที่ต้องแก้ไขภาวะแทรกซ้อนจากการผ่าตัด ในกลุ่มผู้ป่วยที่ สัญญาณชีพไม่คงที่ เช่น ภาวะเลือดออกที่ไม่สามารถแก้ไขได้ด้วยวิธีการไม่ผ่าตัด หลอดลมฉีกขาด แผลเย็บรั่วและติดเชื้อรุนแรง

สำหรับการเตรียมความพร้อม ในการผ่าตัดประกอบด้วย

1. การเตรียมตัวก่อนผ่าตัด
2. ในระหว่างการผ่าตัด
3. หลังผ่าตัด

การประเมินผู้ป่วยก่อนการผ่าตัด

1. การประเมินสมรรถภาพของปอด

- หลีกเลี่ยง การประเมินด้วยการทำ lung function test ด้วย spirometry แนะนำให้เลือกใช้ clinical exercise test เช่น stair climbing test หรือ shuttle walk test
2. หลีกเลี่ยงการทำ bronchoscopy
  3. การประเมินระยะของโรค ด้วย CT scan ซึ่งไม่ควรจะเกิน 1-2 เดือน และในสถานที่ที่มี PET CT แนะนำให้ทำร่วมด้วย
  4. ควรพิจารณาทำ CT Chest เพื่อตรวจ screen การติดเชื้อ covid-19 ในปอด ในกรณีที่ยังไม่พบการติดเชื้อ ไม่เกิน ๑ สัปดาห์ก่อนผ่าตัด

ข้อแนะนำในระหว่างการผ่าตัด

1. หลีกเลี่ยงการใช้อุปกรณ์ที่ทำให้เกิดควันในปริมาณสูง เช่น harmonic , ligasure ส่วนการใช้เครื่องจี้ไฟฟ้า (cautery)ควรใช้ในปริมาณกระแสไฟแรงดันต่ำ เพื่อลดการเกิดควัน
2. เลี่ยงใช้อุปกรณ์ตัดเย็บปอด หลอดลม และ หลอดเลือด แบบอัตโนมัติ
3. หลีกเลี่ยงการตรวจสอบลมรั่ว(air leakage test) และระหว่างผ่าตัดให้มีการขยายตัวของปอดให้น้อยที่สุด
4. พยายามดูดเสมหะเท่าที่จำเป็น และ ควรเป็นระบบปิด(closed system)
5. เมื่อเสร็จผ่าตัด ให้ต่อท่อระบายเข้ากับระบบ drainage systemให้เร็วที่สุด

การเตรียมความพร้อมหลังผ่าตัด

1. หลีกเลี่ยงการใช้เครื่องพ่นแบบมีละอองน้ำ(nebulization)
2. ในการต่อท่อระบายทรวงอก กรณีที่พบว่ามีลมรั่ว หรือ ไม่แน่ใจ แนะนำให้ต่อสายเป็นแบบระบบปิด โดยที่ต่อด้านระบายลมเข้ากับ wall suction โดยไม่ต้องมีลิ้นนิรภัย(safety valve) และ ตัว wall suction สุดท้ายของระบบต้องต่อผ่าน HEPA filter หรือคงให้เป็นระบบเปิด (open system) แต่ให้ต่อด้านระบายลมกับ HEPA- filter แบบที่ใช้ในการต่อกับเครื่องช่วยหายใจ

อนุมัติให้ใช้ตั้งแต่วันที่ 13 พฤษภาคม 2563

(แพทย์หญิงปิ่นชนี ชาติบุรุษ)

นายกสมาคมศัลยแพทย์ทรวงอกแห่งประเทศไทย